

Escola e comunidade: na procura de sinerxías normalizadoras

REVISTAGALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 66-69

Nel Vidal Barral

Profesor de ensino secundario e técnico de
normalización lingüística

nel.vidal.barral@gmail.com

*A min custoume algún traballo dicir sen respirar
que había plantas monocotiledóneas
pero non din sabido de que familia era,
se é que a tiña,
o toxo que douraba os montes de Galicia.*

Manuel Rivas. *Costa da Morte Blues*, 1995

Sobra, nun espazo coma este, ter que incidir na imprescindibilidade de concibir o sistema educativo como parte da comunidade e na importancia de facer o esforzo para que a escola non se vexa nunca como un aparte. E iso débese facer día a día, en cada actividade, en cada contido, en cada materia. Pero, para a aprendizaxe e a posta en valor dunha lingua propia en situación de minorización, como ferramenta de identificación, comunicación e cohesión, aínda moito máis. Por que? Pois, por moitas razóns, pero unha fundamental é a de crear normalidade, a de facer ver que esa lingua coa que estamos a traballar na escola é válida e necesaria para todo o que se pode facer na vida, polo tanto, na comunidade: é lingua de estudo e coñecemento, si, por suposto, mais tamén de lecer, de amor, de negocio, de diversión, de publicitación... De familia, redes sociais, música, tecnoloxía, comercio, audiovisual ou deporte. En definitiva, se no día a día, desde a escola, non conseguimos facer ver de maneira efectiva que o galego é útil e necesario para identificarnos e comunicarnos en todos eses ámbitos cotiáns de cadaquén, non estamos a cumprir a nosa función educativa.

E esa é unha das maiores pexas do Decreto do plurilingüismo, a de apartar o galego de diversos ámbitos e impedir que se use en determinadas materias, o que temos que procurar paliar no día a día da nosa acción educativa e normalizadora.

Vencellar escola e comunidade significa implicar o contorno (as familias, as entidades deportivas, os comercios...) nas propostas formativas, facer que participen delas, ao tempo que, reciprocamente, se implica a escola tamén nas propostas dese contorno. E é interesante que haxa proxectos específicos nesta liña na procura do incremento do uso e do prestixio da lingua galega, aínda que o máis interesante e importante, creo eu, é o día a día. Cada actividade proposta ao alumnado. Cada exemplo. Cada texto seleccionado. Cada reflexión incitada a facer. Cada vídeo escollido. E, para iso, non podemos facer o mesmo se estamos nun municipio ou noutro, nun centro de ensino ou noutro. É, ten que ser, fundamental coñecer o contorno, o concello en que estamos, os clubs deportivos en que participa o noso alumnado, o seu lecer de fin de semana, o tecido asociativo, as parroquias do municipio e, en definitiva, a súa realidade social.

E, aínda que, como dicía, o máis importante é todo o que fagamos no día a día, podemos exemplificalo nalgúns proxectos concretos que procuran esas sinerxías normalizadoras. Dividireinos segundo a súa dirección inicial: da escola para o mundo e o mundo tamén na escola. Por espazo e practicidade, a maioría só os citarei, mais de todos eles podemos atopar información na rede de quereremos afondar máis no seu coñecemento. Aínda así, comentarei ao final algunha cousa puntual de tres deles.

DA ESCOLA PARA O MUNDO

Hai moitas accións que parten da educación e que se expanden, que se insiren na contorna desa escola e que, polo tanto, se desenvolven na comunidade e non só no ámbito educativo. Unhas máis xerais e outras dun ámbito específico. Unhas pun-

tuais e outras consolidadas no tempo. Mais, todas as citadas, que teñen o xermolo nun colexio ou instituto e que se desenvolven fóra del, na vila, no municipio, na contorna..., polo tanto, na comunidade. Accións, xa que logo, que nacen da escola para o mundo.

Entre moitas outras, algunhas das que, por implantación e/ou recoñecemento, poderíamos considerar como boas prácticas son, por exemplo, varias recentes como *Galeguiza-t* do IES Neira Vilas de Oleiros (desde 2019), o *Desafío 48 horas* do IES María Casares tamén de Oleiros (ano 2019), o *Plan de desconfinamento progresivo da lingua galega* do IES Blanco Amor de Culleredo (2020), a campaña de dinamización lingüística no comercio *Na Estrada en galego*, que xurdiu a partir do traballo do IES Antón Losada Diéguez (2019) dese municipio, *Tattos da Galiza* do IES Marco de Camballón de Vila de Cruces (desde 2015) etc.

Hai moitas outras accións que xa teñen unha traxectoria, continuidade e están estabilizadas, como poden ser o *Proxecto Burela* xurdido do IES Perdouro (xa desde 2005), o proxecto *Regueifesta* que partiu do IES Marco de Camballón de Vila de Cruces e do IES Maximino Romero Lema de Baio (a partir de 2016), o proxecto *21 días co galego* que xurdiu do IES da Pobra do Caramiñal (desde 2013) e que se estendeu a moitos outros, *Eu presumo de galego* do IES de Melide (desde 2014) etc.

E outras accións sen continuidade e non tan recentes, mais que cómpre lembrar para poderemos tomar como referente, e que son, por exemplo, as campañas de dinamización lingüística na hostalaría *Con moito gusto*, *na túa lingua* do IES Porta da Auga de Ribadeo (ano 2007) ou *Abrindo portas en galego* (2010) e *Refresca a palabra* (2012) do IES Félix Muriel de Rianxo.

O MUNDO TAMÉN NA ESCOLA

E non son poucos os casos en que o proceso é o contrario, pero igual de necesario, igual de imprescindible. Isto é, hai moitas accións normalizadoras que xorden na comunidade, fóra do ámbito educativo, pero que teñen a súa implementación, cando menos en parte, nos colexios ou institutos. Accións que fan penetrar máis o mundo na escola.

Podíamos comezar aquí citando un proxecto normalizador ao que lle acaen adxectivos como vangardista, innovador, adiantado ao seu tempo e histórico e que, ademais, foi, en parte xermolo, en parte banco de probas, dos moitos outros proxectos cooperativos interadministrativos que existen hoxe. Estou a falar de *Ciberlingua* (desenvolvido entre os anos 2001-2004), o proxecto co que o galego se adiantou na formación e difusión da Internet, tamén desde os centros de ensino, e que fixo que o primeiro contacto coa rede de redes de moitos mozos, de moitas mozas e de moito profesorado fose a través da lingua galega.

E, despois del, moitos outros, a maioría deles que xorden desde os servizos de normalización lingüística (SNL) dos concellos e, nomeadamente, desde a Coordinadora de Traballadores/as de Normalización da Lingua (CTNL) e/ou desde o imaxinario, ideas e traballo do grupo de técnicas/os que a forman. O *Club de Debate*, que naceu do SNL do Concello de Pontevedra (paralelamente a proxectos semellantes como *Torrelingua* na Coruña) e que decontado se estendeu de maneira cooperativa a boa parte do país para promover a argumentación oral crítica en galego en contextos formais. O proxecto *Youtubeir@s* dos SNL de diversos concellos e universidades, que fomenta a creación e difusión de vídeos en galego na

rede. A campaña *Gústame o galego*, da CTNL, que lle deu un impulso divertido e positivista á posta en valor da nosa lingua. O *LGx15*, que achega ideas e argumentos a favor do idioma propio. O proxecto *Enreguéifate*, que crea *feedback* e colaboración coa *Regueifesta*, para complementala cun efecto búmerang. Os diversos concursos do *Correlingua*, que incentivan a reflexión, entre outras propostas da Mesa ou da AS-PG. Os obradoiros *OPS!* da AGAL para amosar as potencialidades da nosa lingua para o ámbito lusófono. E dúcias de pequenas accións que se artellan a partir de cartas de Nadal, de obradoiros de rap, de ciclos de cinema, de concursos de lemas a prol da lingua en chapas ou camisetas, de difusión da música actual etc.

**UNHAS NOTAS
SOBRE SINERXÍAS
NORMALIZADORAS**

Aínda que sen poder afondar, considero de interese incluír uns

breves comentarios de tres das accións que máis directamente coñezo, para ter en conta á hora de procurar sinerxías normalizadoras.

En primeiro lugar, a interacción da escola coa comunidade ás veces consegue sinerxías máis aló das buscadas. E isto foi o que pasou, por exemplo, co xa citado *Desafío 48 h* do IES María Casares de Oleiros. A acción (falar galego en todos os ámbitos e situacións durante dous días seguidos nun contexto totalmente castelanófono) foi especialmente ben acollida e asumida pola contorna escolar, tanto polas familias (ben a través da ANPA, autoimplicada no proxecto, ben a nivel individual, con casos de familias que participaron no seu conxunto, e non só o alumnado) como por, por exemplo, diversos clubs deportivos onde participan as rapazas e os rapaces do IES, que, ademais de transmitiren o apoio ao proxecto, comprometéronse, pola súa conta, e sen contacto directo previo

por parte do IES, a incentivar o uso do galego nos adestramentos e a usar máis a lingua propia na súa comunicación, entendendo, autoentendendo, así, o seu compromiso social coa lingua.

Tamén quería facer unha breve referencia ao *Plan de desconfinamento progresivo da lingua galega* do IES Blanco Amor de Culleredo, pois, durante o tempo de confinamento polo coronavirus no último trimestre do curso 2019-2020, ter en conta as familias fíxose aínda máis imprescindible. O alumnado estaba todo o día no seo familiar, e non nas aulas, polo que toda acción tiña que ter en conta isto. Así, ese plan normalizador procurou incentivar o uso e o prestixio do galego tendo en conta ese contexto e, polo tanto, procurou crear situacións de uso do galego na familia (cociñando, descubriendo música, decorando unha camisola, gravando un vídeo, participando en retos a través das redes sociais etc.). Adaptar a acción normalizadora

á realidade e posibilidades de cada momento é fundamental.

E, a última referencia, é para o proxecto *Youtubeir@s*, de incentivación da creación e difusión de vídeos, pola súa bidireccio-

nalidade e especial aproveitamento no ámbito escolar. Desde o punto de vista da recepción, aproveitando no ámbito educativo os vídeos creados de múltiples temáticas e para múltiples materiase, desde o punto de

vista da produción, aproveitando o proxecto como incentiva- ción para a creación de vídeos, co que se traballa, ao tempo, a planificación, a construción de historia ou discurso, a oralidade, as novas tecnoloxías, a creativi- dade, a argumentación, a comu- nicación e, por suposto, o uso e o prestixio da lingua galega.

En definitiva, escola e comu- nidade é un todo e, para pro- mover o uso e o prestixio do galego, entendela así é impres- cindible. E, polo tanto, para o futuro da lingua é fundamental que no ámbito escolar se poida utilizar, e se incentive o seu uso, en todos os ámbitos en que se poida empregar na comunida- de. En todos. ■

PUBLICIDADE

Grupo de Referencia Competitiva
(2017-2020)
Sistema Universitario de Galicia

Rede de Excelencia
investigadora (2020-2021)
Ministerio de Ciencia e
Innovación

Investigar para formar e transformar no diálogo Universidade-Educación-Sociedade

<https://www.sepa.gal/>

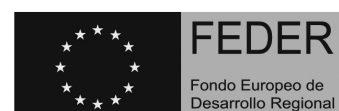
https://www.usc.es/gl/investigacion/grupos/sepa_interea www.usc.es/

<https://ociogune.unirioja.es/grupos/>

facebook@sepa-interea – hesepa@usc.es

Rede de Investigación
en Educación e Formación
para a Cidadanía e a
Sociedade do Coñecemento

UNIÓN EUROPEA
"Una manera de hacer Europa"